

На основу чл. 239. и 265. Закона о ваздушном саобраћају („Службени гласник РС”, бр. 73/10, 57/11, 93/12, 45/15, 66/15 - др. закон, 83/18 и 9/20),

Директор Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије доноси

ПРАВИЛНИК

о утврђивању захтева за коришћење ваздушног простора и оперативним процедурама у вези са навигацијом заснованом на могућностима ваздухоплова

Предмет правилника

Члан 1.

Овим правилником се утврђују захтеви за коришћење ваздушног простора и оперативне процедуре у вези са навигацијом заснованом на могућностима ваздухоплова.

Преузимање прописа Европске уније

Члан 2.

Овим правилником се у законодавство Републике Србије преузима Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 2018/1048 од 18. јула 2018. године о утврђивању захтева за коришћење ваздушног простора и оперативним процедурама у вези са навигацијом заснованом на могућностима ваздухоплова.

Значење израза

Члан 3.

Поједини изрази употребљени у овом правилнику имају следеће значење:

1) *ЕСАА споразум (The European Common Aviation Area Agreement)* је Мултилатерални споразум између Европске заједнице и њених држава чланица, Републике Албаније, Босне и Херцеговине, Републике Бугарске, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Исланд, Републике Црне Горе, Краљевине Норвешке, Румуније, Републике Србије и Мисије привремене управе Уједињених нација на Косову (у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 од 10. јуна 1999) о успостављању Заједничког европског ваздухопловног подручја;

2) *Менаџер мреже (Network Manager)* је тело успостављено чланом 6. Уредбе (ЕЗ) бр. 551/2004 са задатком да кроз додељене функције унапређује перформансе Европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем. Одлуком Европске комисије за Менаџера мреже до 31. децембра 2029. године је одређен Евроконтрол;

3) *надлежни орган* у Републици Србији је Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије (у даљем тексту: Директорат), у складу са Законом о ваздушном саобраћају;

4) *оператер аеродрома* је свако правно или физичко лице које управља аеродромом и има сертификат, дозволу за коришћење или сагласност за коришћење аеродрома;

5) *пружалац управљања ваздушним саобраћајем/услуга у ваздушној пловидби* је физичко или правно лице које пружа *АТМ/АNS* функције или услуге дефинисане чланом 3. тачка *q*) Уредбе (ЕЗ) бр. 216/2008 или друге функције *АТМ* мреже, појединачно или као пакет услуга, за потребе општег ваздушног саобраћаја;

б) *пружаоци ATM/ANS* су пружаоци управљања ваздушним саобраћајем/услуга у ваздушној пловидби (*ATM/ANS*) и оператери аеродрома;

7) *Уредба (ЕЗ) бр. 550/2004* је Уредба Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 550/2004 од 10. марта 2004. године о пружању услуга у ваздушној пловидби у оквиру Јединственог европског неба (Уредба о пружању услуга), која је преузета у законодавство Републике Србије Правилником о условима које морају да испуњавају пружаоци услуга у ваздушној пловидби („Службени гласник РС”, бр. 26/20, 154/20 и 24/21);

8) *Уредба (ЕЗ) бр. 551/2004* је Уредба Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 551/2004 од 10. марта 2004. године о организацији и коришћењу ваздушног простора у Јединственом европском небу (Уредба о ваздушном простору), која је преузета у законодавство Републике Србије Правилником о преузимању прописа Европске уније о управљању ваздушним простором и флексибилном коришћењу ваздушног простора („Службени гласник РС”, број 69/11);

9) *Уредба (ЕУ) број 139/2014* је Уредба Комисије (ЕУ) бр. 139/2014 од 12. фебруара 2014. године о утврђивању захтева и административних процедура у вези са аеродромима у складу са Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 216/2008, која је преузета у законодавство Републике Србије Правилником о условима и поступку за издавање сертификата аеродрома („Службени гласник РС, бр. 11/17 и 16/19);

10) *Уредба (ЕУ) бр. 923/2012* је Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 923/2012 од 26. септембра 2012. године о утврђивању заједничких правила летења и оперативних одредаба у вези са услугама и поступцима у ваздушној пловидби и измени Сprovedбене уредбе (ЕУ) бр. 1035/2011 и уредаба (ЕЗ) бр. 1265/2007, (ЕЗ) бр. 1794/2006, (ЕЗ) бр. 730/2006, (ЕЗ) бр. 1033/2006 и (ЕУ) бр. 255/2010, која је преузета у законодавство Републике Србије Правилником о правилима летења и пружању услуга контроле летења, узбуњивања и информисања ваздухоплова у лету („Службени гласник РС”, број 142/20);

11) *Уредба (ЕУ) бр. 677/2011* је Уредба (ЕУ) бр. 677/2011 о детаљним правилима за примену АТМ мрежних функција, којом се мења и допуњује Уредба 691/2010;

12) *Уредба (ЕУ) бр. 965/2012* је Уредба (ЕУ) бр. 965/2012 од 5. октобра 2012. године о утврђивању техничких захтева и административних процедура који се односе на делатности у ваздушном саобраћају у складу са Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 216/2008, која је преузета у законодавство Републике Србије Правилником о условима за обављање ваздушног саобраћаја („Службени гласник РС”, бр. 9/18, 56/18, 12/19, 3/21 и 54/21);

13) *Уредба (ЕЗ) бр. 216/2008* је Уредба Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 216/2008 од 20. фебруара 2008. године о основним правилима у области цивилног ваздухопловства и оснивању Европске агенције за безбедност ваздушног саобраћаја, којом се укидају Упутство Савета 91/670/ЕЕЗ, Уредба (ЕЗ) бр. 1592/2002 и Упутство 2004/36/ЕЗ. Ова уредба је преузета у законодавство Републике Србије Правилником о основним правилима у области цивилног ваздухопловства и надлежностима Европске агенције за безбедност ваздушног саобраћаја („Службени гласник РС”, бр. 23/12 и 104/17).

Остали изрази који се користе у овом правилнику имају значења која су наведена у Прилогу 1. овог правилника.

Појам „Уговор” и „држава чланица”, који се користе у Прилогу овог правилника тумаче се сагласно тач. 2. и 3. Анекса II ЕСАА споразума.

План транзиције

Члан 4.

Пружаоци *ATM/ANS* су дужни да предлог плана транзиције из Прилога 1. члан 4. овог правилника доставе на одобрење Директорату, најкасније до 3. децембра 2021. године.

Пружаоци *ATM/ANS* су дужни да доставе на одобрење Директорату и нацрт значајних измена плана транзиције, најкасније 30 дана пре њиховог ступања на снагу.

Ступање на снагу

Члан 5.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 5/1-01-0010/2021-0001

У Београду, 18. јуна 2021. године

Директор

Мирјана Чизмаров

**Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 2018/1048 од 18. јула 2018. године
о утврђивању захтева за коришћење ваздушног простора и оперативним процедурама у
вези са навигацијом заснованом на могућностима ваздухоплова**

Члан 1.

Предмет и подручје примене

1. Овом уредбом се утврђују захтеви за коришћење ваздушног простора и оперативне процедуре у вези са навигацијом заснованом на могућностима ваздухоплова.

2. Ова уредба се односи на пружаоце управљања ваздушним саобраћајем/услуга у ваздушној пловидби (*ATM/ANS*) и оператере аеродрома (у даљем тексту: пружаоци *ATM/ANS*) који су одговорни за увођење процедура инструменталног прилаза или рута у ваздушном саобраћају (*ATS*), када пружају услуге у:

- а) ваздушном простору изнад територије на коју се примењује Уговор;
- б) у сваком другом ваздушном простору у којем су државе чланице надлежне за пружање услуга у ваздушној пловидби у складу са чланом 1. став 3. Уредбе (ЕЗ) бр. 551/2004 Европског парламента и Савета.

Члан 2.

Дефиниције

За потребе ове уредбе, примењују се следеће дефиниције:

1) *навигација заснована на могућностима ваздухоплова (performance based navigation, PBN)* је навигација заснована на могућностима ваздухоплова, дефинисана у члану 2. став 5. Уредбе (ЕУ) бр. 965/2012;

2) *ATS рута (ATS route)* је *ATS* рута, дефинисана у члану 2. тачка 46) Уредбе (ЕУ) бр. 923/2012;

3) *процедура инструменталног прилаза (instrument approach procedure)* је процедура инструменталног прилаза, дефинисана у члану 2. тачка 90) Уредбе (ЕУ) бр. 923/2012;

4) *конвенционалне навигационе процедуре (conventional navigation procedures)* су *ATS* руте и процедуре инструменталног прилаза засноване на коришћењу земаљских навигационих средстава која не омогућавају усклађеност са *PBN* захтевима наведеним у овој уредби;

5) *инструментална полетно-слетна стаза (instrument runway)* је инструментална полетно-слетна стаза, дефинисана у Анексу I, тачка 22) Уредбе (ЕУ) бр. 139/2014;

б) *навигациона спецификација (navigation specification)* је скуп захтева за ваздухоплове и посаду који је потребан за *PBN* операције у одређеном ваздушном простору;

7) *спецификација за захтевану навигациону могућност (RNP) X (required navigation performance (RNP) X specification)* је навигациона спецификација заснована на просторној навигацији која обухвата захтев за праћење рада и узбуњивање на ваздухоплову, при чему се „X” односи на латералну навигациону прецизност у наутичким миљама или тип операције и захтеване функционалности ваздухоплова;

8) *латерална навигација (LNAV) (lateral navigation, LNAV), латерална навигација/вертикална навигација (LNAV/VNAV) (lateral navigation/vertical navigation, LNAV/VNAV) и карактеристике локалајзера са вертикалним вођењем (LPV) (localizer performance*

with vertical guidance, LPV) су називи за различите типове оперативних минимума на прилазним картама који описују процедуре прилаза засноване на коришћењу глобалних навигационих сателитских система (GNSS), који се класификују као RNP прилази (RNP APCH);

9) *долажење по кружници до фикса (RF) (radius to fix, RF)* је кружна путања сталног полупречника око утврђеног центра која се завршава у фиксној тачки;

10) *2D прилаз (2D approach)* је процедура инструменталног прилаза, класификована као процедура непрецизног прилаза, дефинисана у члану 2. тачка 90) Уредбе (ЕУ) бр. 923/2012;

11) *3D прилаз (3D approach)* је процедура инструменталног прилаза, класификована као прилаз са вертикалним вођењем или прецизан прилаз, дефинисана у члану 2. тачка 90) Уредбе (ЕУ) бр. 923/2012;

12) *сателитски систем за побољшање сигнала (SBAS) (satellite-based augmentation system, SBAS)* је систем за побољшање сигнала са великим покривањем где GNSS корисник добија информацију за побољшање сигнала од сателитског предајника;

13) *спецификација за просторну навигацију (RNAV) X (area navigation (RNAV) X specification)* је навигациона спецификација заснована на просторној навигацији која не обухвата захтев за праћење рада и узбуђивање на ваздухоплову, при чему се „X” односи на латералну навигациону прецизност у наутичким миљама;

14) *стандардни инструментални долазак (STAR) (standard instrument arrival (STAR) route)* је утврђена рута за долазак у складу са правилима инструменталног летења која повезује значајну тачку, обично на *ATS* рути, са тачком на којој се може започети објављена процедура инструменталног прилаза;

15) *стандардни инструментални одлазак (SID) (standard instrument departure (SID) route)* је утврђена рута за одлазак у складу са правилима инструменталног летења која повезује аеродром са одређеном значајном тачком, обично на одређеној *ATS* рути, од које почиње рутна фаза лета;

16) *навигациона функционалност (navigation functionality)* је утврђена способност навигационог система која је неопходна за обављање предвиђених операција у одређеном ваздушном простору.

Члан 3.

Захтеви за PBN

Пружаоци *ATM/ANS* су дужни да испуне захтеве за примену навигације засноване на могућностима ваздухоплова из Пододељка *PBN* Анекса ове уредбе.

Члан 4.

Прелазне мере

1. Пружаоци *ATM/ANS* су дужни да предузму потребне мере како би обезбедили несметан и безбедан прелазак на пружање услуга коришћењем навигације засноване на могућностима ваздухоплова у складу са чланом 3. ове уредбе.

Те мере укључују израду и спровођење плана транзиције. Пружаоци *ATM/ANS* дужни су да одржавају свој план транзиције ажурним.

План транзиције мора да буде усклађен са Европским *ATM* Мастер планом и заједничким пројектима из члана 15а Уредбе (ЕЗ) бр. 550/2004 Европског парламента и Савета.

2. Пружаоци *ATM/ANS* врше консултације о нацрту плана транзиције и о нацрту свих значајних измена тог плана са следећим странама и уважавају њихове ставове, где је то примерено:

а) оператерима аеродрома, корисницима ваздушног простора и организацијама које заступају кориснике ваздушног простора којима пружају услуге;

б) Менаџером мреже из члана 3. став. 1 Уредбе (ЕУ) бр. 677/2011;

ц) пружаоцима *ATM/ANS* који пружају услуге у суседним блоковима ваздушног простора.

3. После спроведених консултација из става 2. овог члана, пружаоци *ATM/ANS* достављају резултате консултација и нацрт плана транзиције или нацрт његових значајних измена на одобрење надлежном органу одговорном за ваздушни простор на који се односи план транзиције.

Надлежни орган верификује усаглашеност нацрта плана транзиције или нацрта његових значајних измена са захтевима ове уредбе, а нарочито да ли су узети у обзир ставови корисника ваздушног простора, где је то примерено, укључујући и оне који управљају државним ваздухопловима. Држава чланица надлежног органа може да пропише да се ова верификација спроводи у координацији са другим меродавним органима државе чланице.

Надлежни орган, без непотребног одлагања, обавештава пружаоца *ATM/ANS* о резултату верификације. Пружаоци *ATM/ANS* не смеју да утврде или примењују план транзиције или његове значајне измене пре него што их надлежни орган обавести да их је одобрио.

Члан 5.

Искључива употреба *PBN*

1. Пружаоци *ATM/ANS* не смеју да пружају услуге користећи конвенционалне процедуре или навигацију засновану на могућностима ваздухоплова која није у складу са захтевима из *AUR.PBN.2005* Анекса ове уредбе.

2. Ставом 1. овог члана се не доводи у питање члан 6. ове уредбе, ни способност пружалаца *ATM/ANS* да пружају услуге користећи системе за слетање који омогућавају операције *CAT II*, *CAT IIIA* или *CAT IIIB* сходно дефиницијама из тач. 14), 15) и 16) Анекса I Уредбе (ЕУ) бр. 965/2012.

Члан 6.

Мере за случај посебних околности

Пружаоци *ATM/ANS* су дужни да предузму неопходне мере како би обезбедили да задрже способност пружања својих услуга другим средствима када им, из неочекиваних разлога ван њихове контроле, *GNSS* или друге методе које се користе за навигацију засновану на могућностима ваздухоплова више нису доступне, онемогућавајући их да пружају услуге у складу са чланом 3. ове уредбе. Те мере укључују, пре свега, задржавање мреже конвенционалних навигационих средстава и пратеће инфраструктуре за надзор и комуникацију.

Члан 7.

Ступање на снагу и примена

1. Ова уредба ступа на снагу двадесетог дана од дана објављивања у Службеном листу Европске уније.

2. Ова уредба се примењује од 3. децембра 2020. године.

Изузетно од првог подстава овог става:

а) члан 5. се примењује од 6. јуна 2030. године;

б) за аеродроме из тачке 1.2.1. Анекса Уредбе (ЕУ) бр. 716/2014 и за прагове инструменталних полетно-слетних стаза са процедурама прецизног прилаза за остале аеродроме, *AUR.PBN.2005* тачка 1) Анекса ове уредбе се примењује од 25. јануара 2024. године;

ц) за све прагове инструментално полетно-слетних стаза, *AUR.PBN.2005* тачка 4) Анекса ове уредбе се примењује од 25. јануара 2024. године у односу на једну успостављену *SID* или *STAR* руту, односно од 6. јуна 2030. године у односу на све успостављене *SID* или *STAR* руте;

д) за *ATS* руте испод *FL 150*, *AUR.PBN.2005* тачка 6) Анекса ове уредбе се примењује од 25. јануара 2024. године.

Ова уредба је обавезујућа у целини и непосредно се примењује у свим државама чланицама.

АНЕКС

ПОДОДЕЉАК *PBN* - Навигација заснована на могућностима ваздухоплова

AUR.PBN.1005 Предмет

У складу са чланом 3. ове уредбе, у овом пододељку се утврђују захтеви за примену навигације засноване на могућностима ваздухоплова (*PBN*) које морају да испуне пружаоци *ATM/ANS*.

AUR.PBN.2005 Руте и процедуре

1) Пружаоци *ATM/ANS* примењују процедуре прилаза на свим праговима инструменталних полетно-слетних стаза у складу са захтевима спецификације *RNP* прилаза (*RNP APCH*), укључујући *LNAV*, *LNAV/VNAV* и *LPV* минимуме и, где је то потребно због обима или сложености саобраћаја, долажење по кружници до фикса (*RF*).

2) Изузетно од тачке 1), за прагове инструменталних полетно-слетних стаза на којима је због услова терена, препрека или раздвајања ваздушног саобраћаја нарочито тешко применити *3D* процедуру прилаза, пружаоци *ATM/ANS* примењују *2D* процедуру прилаза у складу са захтевима спецификације *RNP* прилаза (*RNP APCH*). У том случају, они могу, поред примене *2D* процедура прилаза, да примене и *3D* процедуре прилаза у складу са захтевима спецификације *RNP* прилаза који захтева одобрење (*RNP authorisation required approach, RNP AR APCH*).

3) Изузетно од тачке 1), на праговима инструменталних полетно-слетних стаза без одговарајуће покривености *SBAS*-ом, пружаоци *ATM/ANS* примењују *RNP APCH* процедуре, обухватајући *LNAV* и *LNAV/VNAV* минимуме. Пружаоци *ATM/ANS* уводе и процедуре прилаза са *LPV* минимумом на тим праговима инструменталних полетно-слетних стаза, најкасније 18 месеци од дана када је доступна одговарајућа *SBAS* покривеност.

4) Ако су пружаоци *ATM/ANS* успоставили *SID* или *STAR* руте, примењују их у складу са захтевима спецификације *RNAV 1*.

5) Изузетно од тачке 4), ако су пружаоци *ATM/ANS* успоставили *SID* или *STAR* руте и ако су потребни строжи захтеви навигационих могућности од оних који су наведени у тој тачки ради одржавања капацитета и безбедности у областима са високим обимом и сложеносту саобраћаја или карактеристика терена, такве руте морају да буду у складу са захтевима спецификације *RNP 1*, укључујући једну или више од следећих додатних навигационих могућности:

а) операције дуж вертикалног профила и између два фикса, уз употребу:

(i) ограничења апсолутне висине „*AT*”;

(ii) ограничења апсолутне висине „*AT OR ABOVE*”;

(iii) ограничења апсолутне висине „*AT OR BELOW*”;

(iv) ограничења „*WINDOW*”;

б) долажење по кружници до фикса (*RF*).

б) Ако су пружаоци *ATM/ANS* успоставили *ATS* руте за летове на рути, примењују их у складу са захтевима спецификације *RNAV 5*.

7) Изузетно од тач. 4) и 6), ако су пружаоци *ATM/ANS* успоставили *ATS* руте, примењују *SID* или *STAR* руте за лет хеликоптера у складу са захтевима спецификације *RNP 0.3*, *RNAV 1* или *RNP 1*. У том случају, имају право да одлуче који од три скупа захтева ће испунити.